

A „láthatatlan kéz”

Dél-Amerika püspökei és a Vatikán

A katolicizmus felnőtteknek való vallás, nem pedig gyermekded lelkeknek. Aki katolikus, mondjon búcsút annak az elképzelésnek, hogy egyházában nagyon tisztességes és keresztényi módon zajlanak a dolgok.

Ez a benyomás lesz úrrá az emberen, ha áttekinti a Latin-amerikai Püspöki Konferencia 2007 májusában, a brazil búcsújáróhelyen, Aparecidában megtartott tanácskozásának hátterét. Összesen 260, reprezentatív módon kiválasztott püspök, illetve laikus gyűlt ott össze. Meghallgatták XVI. Benedek pápa izgalmas megnyitó beszédét, amelyben határozottan bírálta a neoliberalizmust és a globális kapitalizmust, majd csaknem három héten át, május 13-tól 31-ig üléseztek. Róma által előre elkészített vezérfonal nélkül láttak munkához: azt ők maguk készítették el. A szövegtervezet sok részlete körül folyt küzdelem a „jobboldaliak”, a (szélsőségesen konzervatív) *Új Lelkiségi Mozgalmak*, illetve a „baloldaliak”, a társadalmi lelképástorkodás és a bázis egyházának képviselői között. A végén egy elolvasásra méltó, 346 oldalas dokumentum született meg, amelyben hangsúlyozzák „a szegények és a kirekesztettek melletti elsődleges döntést”. Ez a pápa által megerősített szöveg a zsinórmértéke az egyház további munkájának azon a földrészén, ahol az embereknek még mindig 70%-a katolikus.

Aparecidában nyíltan és tisztességesen vitáztak. Ez az ülést vezető *Francisco Errazuriz* bíboros, a Latin-amerikai Püspöki Tanács (CELAM) elnökének érdeme. Errazuriz, aki a máriás lelkiségű *Schönstatt Közösséghez* tartozik, hazájában, Chilében a püspöki konferencia figyelemfelkeltő bűnvalótlomását juttatta érvényre: ebben sajnálkozásukat fejezik ki amiatt, hogy az egyházvezetés egy része olyan gyáva volt Pinochet diktatúrája idején (1973-1990).

Aparecidában Errazuriz olyan ülésrendről gondoskodott, amely állásukra való tekintet nélkül helyezte egymás mellé az egyházi közösségek küldötteit, s ezzel lehetetlenné tette, hogy a főpapok és a római küldöttek külön blokkot alkossanak. Egy valaki azonban mindenkinél jobban megbotránkozott ezen: a Kolumbiából származó, egykor püspöki városának, Medellínnek drogbáróival összeboronált, *Alfonso Lopez Trujillo* bíboros, aki ma a római kúria tagja. Ő 1990 óta a Vatikán „szélsőjobbosaik” egyike, és a latin-amerikai fel-

szabadítási egyház visszaszorításának egyik mozgóterve a háttérben. Miközben Dél-Amerika egyházának 259 küldötte annak idején rokonszenvérről biztosította a heiligendammi G8-as csúcstüntetőket, és udvariasan igazságosságot követelt a G8-ak vezetőitől, kizárólag Lopez Trujillo helyezkedett szembe ezzel a jelképes aktussal.

Az aparecidai záró dokumentum olyan, mint egy rongyszőnyeg, minden frakció belevitte a maga ügyét – s most úgy használják ezt a szöveget, mint egy köfejtőt. Ezt nem kellene itt Európában kifigyelni, mert Európa egyháza nem volt képes arra, amit a latin-amerikai megtett: a II. Vatikáni Zsinat után kötelező erővel összefogott, s országokat átfogóan, rendszeresen reflektált az egyház útjára, és teljes összefogással megfogalmazta a lelképástori munka esedékes új lépéseit. Dél-Amerika országainak egyházait összeköti a szegények melletti döntés, Európa ezzel szemben egyháziilag szétforgácsolódott.

Az aparecidai szöveg fő témája a „tanítványosság”. Több előkészítő ülés nyomán, haladó dél-amerikai püspökökkel összefogva sikerült ezt érvényre juttatnia a *Misereor* nevű (német) segélyszervezetnek. A „teokon”-ok ugyanis, azaz a Trujillo bíboros körüli teológiai konzervatívok ugyanis a „szentségeket” akarták alaptémává tenni, a napirendről döntő ülésen azonban alulmaradtak. „A tanítványosság témája nem engedte, hogy zárójelbe tegyék a társadalmi és politikai összefüggéseket, a szegénységet és a kizsákmányolást”, mondja egy másik német segélyszervezet, az *Adveniat* szakértője. „A szentségek esetén viszont lehetséges lett volna, hogy a világtól teljesen független, fölülről diktált teológiával foglalkozzanak.”

Módszerként a *látni – ítélni – cselekedni* három lépését juttatták érvényre az aparecidai küldöttek. Ez eredetileg a német *Keresztény Munkásifjúságtól (Christliche Arbeiter-Jugend, CAJ)* származik, de már régóta kötelező munkamódszere a felszabadítási teológiának. Aparecidában e három lépés mellett döntött Dél-Amerika egyháza – s ez sikert jelent a bázis egyháza és a konzervatívok közötti teológiai küzdelemben.

Később azonban, az utolsó aparecidai éjszakák egyikén valaki trükközött és hamisított. Kicsoda? Valaki/valakik a konzervatívok közül. A konferencia technikai titkárságának csapata az *Új Lelkiségi Mozgalmak*

önkénteseiből állt: ezek a konzervatív kurzus harcosai. Az aparecidai konferenciát megelőzően önkénteseket kerestek a titkárságra, és kizárólag az *Új Lelkiségi Mozgalmak* tagjai jelentkeztek. De hát miért nem küldtek senkit a haladó rendek?

A záró dokumentum „harmadik szerkesztési változata” és „negyedik szerkesztési változata” között egyetlen éjszaka telt el. *Ezen az éjszakán*, röviddel az aparecidai konferencia vége előtt odacsapott a „láthatatlan kéz”. Valakik – feltehetően a titkárságon – számos helyen súlyosan megváltoztatták a szöveget. Pozitív méltatásait tompították, hasonlóképpen tisztelgését a szegények egyházából származó vértanúk százai előtt. A dokumentummal kapcsolatos záró tanácskozáson már nagyon szűk volt az idő. A hamisítások felháborították a nyitott püspököket és laikusokat. Egy ferences érsek, a bolíviai Perez Rodriguez lépett fel a bázisközösségek méltatásának szóvivőjeként, és nem is sikertelenül.

Az „ötödik szerkesztési változatban”, a *Vatikánban* ismét odacsapott a „láthatatlan kéz” – mégpedig a Dél-Amerikából származó kurialis bíborosok, Lopez Trujillo és Medina Estevez szervezésében. Bizonyos – mindenekelőtt a bázisközösségről szóló – *szövegrészeket kihúztak, illetve megváltoztattak*. Ezt az elfuserált szöveget erősítette meg aztán XVI. Benedek pápa.

A latin-amerikai egyházi konferenciának ez a gyámság alá helyezése botrány! A konferencia német résztvevői mégis örülnek a szövegnek, mert az megerősíti a szegények melletti döntést. A *Misereor* vezetője, Josef Sayer és az *Adveniat* vezetője, Bernd Klaschka küldöttként egymás mellett ült Aparecidában, és egyetértően ugyanazt képviselték. Mindketten azt kérik, fontoljuk meg: II. János Pál pápa 1979-től kezdve gondoskodott arról, hogy már csak konzervatív papokat szenteljenek püspökké Latin-Amerikában. E 28 évnyi hatalmi és püspöki politika ellenére Dél-Amerika egyháza képes arra, hogy ragaszkodjék a szegények melletti döntéséhez és a *látni – ítélni – cselekedni* három lépéses módszeréhez. Josef Sayer és Bernd Klaschka arról számolt be, hogy Istennek hála, nem egy olyan eset van, amikor a szegények megtérítenek „jobboldali” püspököket – mint egykor Oscar Romerót.

Thomas Seiterich